

DEBAT SOBRE L'ORIENTACIÓ POLÍTICA DE GOVERN

**INTERVENCIÓ DEL PRESIDENT DEL GRUP
PARLAMENTARI SOCIALDEMÒCRATA**

PERE LÓPEZ AGRÀS

Andorra la Vella, 16 de setembre de 2021

Gràcies senyora Síndica,

Ahir vam escoltar el **discurs que ja intuïem**. Un llistat de propostes i anuncis sense, al nostre entendre, una visió integradora sobre cap a on ha d'avançar el nostre país.

Els **socialdemòcrates**, si ens permeten, defugirem d'aquest plantejament. Venim aquí amb ànim constructiu i per això **proposem** que cal un **replantejament global** del model econòmic i social d'Andorra. Toca **replantejar** el nostre **sistema econòmic**, productiu, **social**, **cultural**, etcètera, per poder **construir-ne un de nou** que sigui **més productiu, més eficient, més adaptat als nous temps, més democràtic i més just**.

L'emergència climàtica és el gran repte històric de la nostra època. Els experts afirmen que el món ja està patint un augment d'**1,4 graus centígrads** que s'anirà desenvolupant en els pròxims anys i que, si arriba als 2 graus, la situació serà irreversible i catastròfica. **I Andorra**, més que altres països, és **molt vulnerable** davant aquesta pujada de les temperatures perquè un dels nostres principals motors econòmics, **l'esquí**, en patiria les conseqüències, així com tots els **impactes paisatgístics i naturals** que es produirien.

És urgent, doncs, una **acció política decidida** que converteixi el canvi climàtic en el **centre d'un esforç col·lectiu nacional** d'enormes proporcions. La crisi climàtica és la gran tasca de la resolució de la qual dependran els pròxims 50 anys. Allò que fem en **aquesta dècada marcarà el conjunt del segle XXI** i el futur de les properes generacions i del planeta. La crisi ecològica ja hi és i els socialdemòcrates estem decidits a prendre les mesures per a revertir la situació. Perquè volem que els **nostres fills i filles** i els nostres **nets i netes** puguin **gaudir d'un planeta digne i habitable** i d'un país on poder **desenvolupar** el seu **projecte de vida**.

Volem construir una nova idea de **pàtria moderna, sostenible, generosa, solidària i oberta**. I ho volem fer des de la comprensió profunda que, si hi ha una **palanca** que pot **ajudar** a consolidar nous avanços en **igualtat de gènere, redistribució de riquesa, treball decent, qualitat de vida** o augment de la **qualitat democràtica** de les nostres institucions, és especialment la **reforma estructural** de les **nostres relacions amb la natura**.

El punt principal del projecte per a **l'Andorra que volem** és el d'una **transició ecològica**. Una transformació profunda per a aconseguir un futur verd i sostenible en la qual el nostre país **ha de ser un referent**.

El **neoliberalisme** ens ha convertit en la **primera generació** de la història de la humanitat que està **posant en perill**, de manera directa i creixent, la **supervivència** dels seus descendents.

La **transició ecològica** ha de ser un instrument per a restaurar el primer dels drets: **el dret al futur**. És necessari que la **Constitució** reculli una **nova relació amb la natura**, així com el nostre dret ciutadà **a poder-la gaudir** en el futur i el deure **de cuidar-la** amb una relació **sostenible i responsable**.

Aquest **Acord Verd** per a l'Andorra que proposem és una **aposta històrica** per la transició ecològica com a columna vertebral de **l'economia andorrana del futur**, amb el qual podem generar **entre 325 i 375 nous llocs de feina nets anuals** en aquesta dècada, així com la **reconversió i requalificació** de molts altres en **sectors i activitats ja existents**.

Amb un **suport públic rotund i audaç**, en forma de polítiques **industrials, d'ocupació, formatives i d'I+D+i** perquè la modernització i transformació ecològica obren enormes **borses d'ocupació** en tots els nivells de la qualificació laboral i pal·lien la **desigualtat de gènere laboral** amb l'ajuda de mesures complementàries, com el **currículum cec** en els processos de selecció.

La **rehabilitació energètica d'habitatges** és un dels elements d'**unió** de la transició ecològica amb la **justícia social**: sent positiva per al medi ambient, millora la qualitat de vida de la gent. Augmentant l'**eficiència energètica** dels edificis el consum disminueix i suposa un **estalvi** monetari per a les famílies.

És urgent posar en marxa un **pla nacional de rehabilitació sostenible d'edificis**, barris o urbanitzacions amb més garanties i més facilitats. Que inclogui mesures de millora dels **aïllaments i l'envolupant tèrmica**, renovació de calefacció per sistemes energètics i de calor eficients, una central de calefacció de barri, instal·lació de **generació d'energia elèctrica**, millores en l'**accessibilitat** i la sostenibilitat en general de les edificacions.

Però la rehabilitació energètica no és l'única necessitat en matèria d'habitatge al nostre país. En l'entorn de la transformació de l'actual model socioeconòmic que proposem és essencial l'absoluta **implicació** de les **administracions** i dels poders públics per **garantir l'accés a un habitatge digne i assequible** a gran part de la societat, que veu com aquest dret fonamental els hi és negat reiteradament.

La felicitat dels nostres ciutadans i la **construcció d'un futur ferm i sòlid**, amb **oportunitats per als joves** (a les que esperem l'Acord de joventut hi contribueixi) i amb qualitat de vida per a les persones més grans, demana implicació pública i la col·laboració publicoprivada en projectes **d'habitatge de titularitat pública a preu assequible**. Així com en la **definició legal del concepte d'habitatge assequible** (en un **30% dels ingressos** del nucli de convivència) i l'exigibilitat del seu compliment en tota política pública. Aquests esdevenen, a més a més, **element regulador del mercat no públic** de l'habitatge i normalitzadors dels preus i en solució per l'actual pressió alcista, continguda només de forma artificial i provisional.

Andorra davant la dècada decisiva

L'efecte hivernacle ja no és l'única **alarma que sona** quan parlem d'emergència climàtica. Ara en són moltes més i les conseqüències no només afecten el medi ambient. Quan el nostre **model socioeconòmic** viu per sobre de les possibilitats del planeta, l'ecològic deixa de ser un tema entre altres per a convertir-se en el central. **La base material** sobre la qual descansa el nostre benestar i la nostra democràcia està avui **perillosament compromesa**. Per això, una **força política transformadora**, els socialdemòcrates, està a l'altura del moment i volem desplaçar la qüestió ecològica **des de l'àmbit sectorial a l'estratègic**, que avui els plantegem.

El món pateix alhora l'efecte acumulat de 40 anys **d'increment abismal** de les **desigualtats econòmiques**, de cronificació de la **precarietat laboral** i de la **implantació de la por** com a condició vital en àmplies capes de la població, un procés especialment intens en l'última dècada. A Andorra, aquestes tendències globals es manifesten suplantant l'interès general i potenciant la desafecció popular respecte a les seves institucions. Es fa **necessari repensar l'encaix afectiu i identitari** dels diferents conciutadans que **viuen i treballen a Andorra** en un **projecte comú** per a tothom.

Per tot això, l'**actual dècada** és i serà una de les **més decisives de la nostra història**. Els **canvis** a realitzar són tan **profunds**, tan **impactants** i han de donar-se **tan ràpid** que és possible afirmar que ens trobem en el **llindar** d'una **gran transformació**, que admet comparació amb els inicis de la Revolució Industrial i que canviarà el món tant o més que aquella. També canviarà a Andorra i per aquest motiu els **socialdemòcrates** volem liderar aquesta transformació. **No ens fa por el repte** perquè l'entendem i perquè **estem preparats per portar-lo a terme**. Perquè els reptes d'aquesta dècada decisiva **no suposen només amenaces**, sinó que també són una **oportunitat de transformació sense precedents**.

Transició ecològica i justícia social

La gran transformació que ha de conèixer Andorra **exigirà reorganitzar l'economia**, reordenar el territori, **blindar drets**, establir deures, **qüestionar privilegis**, **repartir amb justícia els esforços** i transformar costums i imaginaris arrelats. Per tant, la gran transformació cal considerar-la en **disputa** entre **aquells que en dubten** i/o la volen **ralentí** o **aquells que la volem posar en marxa** des d'avui per no perdre més temps. El que està en joc és si volem anar en els primers vagons o en els darrers, com sovint s'ha procurat tant des del PLA com des de DA.

Per això, i com a **principi rector** del projecte per a l'Andorra que volem, els socialdemòcrates considerem la transició ecològica com **un mitjà que pot englobar** els objectius d'un projecte progressista: la **justícia social**. Perquè **sense justícia social no hi pot haver transició ecològica**. Si les capes populars estan obligades a triar entre **supervivència econòmica** en el curt termini i **supervivència ecològica** en el mitjà termini, triaran la primera opció i la segona tornarà a ser una utopia.

Hem d'aprofitar aquesta **gran transformació** per a construir la **pàtria moderna, sostenible, generosa, solidària i oberta** que volem. Una idea de pàtria capaç de contribuir al fet que el **projecte andorrà recuperi la seva millor direcció**. Una pàtria que no exclogui, sinó que sumi i que cuidi. **Que ofereixi ordre, seguretat, protecció i regles clares**; que compti amb un **sistema judicial**, com a garant de l'estat de dret, ben organitzat, amb **recursos suficients**, ràpid i que gaudeixi de la confiança dels ciutadans, dels empresaris i dels autònoms. Un sistema judicial **amb una organització i direcció** que s'emmarqui dins els millors **estàndards internacionals** i de les **recomanacions del GRECO** com a elements, que reforcin la seva **eficàcia**, el **valor aportat** a la nostra societat i la seva **independència** per a l'enfortiment d'un dels pilars de la nostra democràcia.

Una **pàtria moderna** que tingui també una mirada a l'altura del moment al **concepte de família**; una mirada ampla i justa, **sense discriminacions** per raó de l'**orientació sexual** i sense oblidar les **noves realitats de família** que no responen al model tradicional, com el cas de les **famílies reconstituïdes**. Una pàtria que **protegeixi** particularment els drets de persones que pertanyen a **col·lectius vulnerables** de ser discriminats com són les dones, les persones amb diversitat funcional, les LGTBIQ, els infants, etcètera.

Acostant-nos a Europa en temps i hora

Europa és avui el **pol geopolític** de referència en el camp de la transició ecològica i els compromisos que han adquirit els Estats membres són exigents. Per això, la **transició ecològica andorrana** ha de passar pels **estàndards de Brussel·les**, i més si tenim en compte que es vol arribar a signar un acord d'associació amb la Unió Europea.

Els socialdemòcrates sempre hem abanderat els nous drets i els nous canvis davant d'una dreta conservadora que els alenteix: però avui **és moment d'accelerar** per garantir el futur dels nostres fills i filles, com el **dret a un planeta habitable**, a l'aire net, a la placa solar o a la plena igualtat de gènere. Drets que costin una mica menys d'esforç que aquell que va suposar a les seves àvies i avis pel que fa a jubilació, educació pública, etcètera. I com ens ha ensenyat la història, **no hi ha millor manera de defensar els drets conquerits** i que avui es veuen amenaçats, **que lluitar a l'ofensiva per nous drets**.

Com podem fer-ho? Un Acord Verd per a Andorra

La pregunta que hem de fer-nos en la tercera dècada del segle XXI no és què fer, sinó **com ho fem**. El Green New Deal, o Acord Verd, és la resposta. En l'última dècada, des que la va formular el Programa de Medi Ambient de les Nacions Unides el 2009, la idea de l'**Acord Verd** ha guanyat en maduresa conceptual i solvència tècnica. Per això es presenta com la **clau mestra** per a obrir les portes d'un llarg **cicle de governança postneoliberal**.

L'Acord Verd és un ambiciós programa de **reforma estructural del model socioeconòmic**. Aquesta tasca es fa des del lideratge actiu d'un Govern que **adopta un rol d'estat emprenedor** en favor de la majoria social, anticipa un nou **cicle inversor** d'enormes proporcions i, tot i el paper essencial del capital privat, **assumeix un rol actiu** de direcció, innovació i assignació de recursos a través de les **polítiques industrials i científiques**, així com convertir-se en un garant de la **justa distribució dels beneficis nacionals al conjunt de la ciutadania**.

L'Acord Verd promou polítiques públiques aprofitant les sinergies entre **economia i ecologia**; els **jaciments d'ocupació més prometedors** de la dècada vinent estan en l'**economia verda**, que fa de la lluita contra el canvi climàtic una font de prosperitat: en **energies renovables** i rehabilitació d'edificis, en **transport sostenible**, **economia circular**, **agroecologia**, **gestió forestal i custòdia del territori**, **salut i cures**, **TIC orientades a l'ecoeficiència**, **industrialització verda**.

Una ocupació verda i de qualitat

Pel que fa a la **transformació del mercat laboral** a Andorra, l'Acord Verd estableix les bases d'un **cercle virtuós** que permet revertir els llastos profunds que coarten la capacitat d'Andorra per a aprofitar el seu propi potencial de desenvolupament. Així permet **assolir uns salaris dignes** que faciliten **incrementar el salari mínim** dins els paràmetres establerts en la **Carta Social Europea** i assolir els **nivells salarials necessaris per a una vida pròspera i de qualitat**. Si a la revolució de l'ocupació verda li afegim tota una sèrie de paquets que permetin **ampliar els drets socials** a través d'un **estat del benestar de tercera generació**, Andorra **emprendrà el camí encertat**. Aquest full de ruta no és una utopia: només cal **reordenar l'assignació nacional de recursos allí on està el talent i la innovació** enfront de la cultura de l'especulació.

Ecologia i economia són en els termes plantejats, dos conceptes especialment sinèrgics. No existeix millor **oportunitat** per a **industrialitzar i reindustrialitzar** el nostre país, **generar treball de qualitat** i generar riquesa i repartir-la millor, que la **modernització** del nostre **sistema productiu**. Per això, la transició ecològica ha de suposar la gran transformació de l'ocupació verda a Andorra. Perquè és un gran **jaciment de riquesa justa i sostenible amb** el que es poden generar en aquesta dècada entre **325 i 375 nous llocs de treball** nets anualment i la reconversió i requalificació del molts d'altres ja existents donant noves oportunitats a tots aquells **joves andorrans i andorranes** que s'han format i es **formen a l'estranger**.

Formació i capacitació

La **Formació Professional** i la **universitària** han d'estar a l'altura dels **reptes del futur**. És necessari actualitzar els tres sistemes de Formació Professional (reglada, ocupacional i continua dual) i l'oferta de formació universitària **fomentant les famílies professionals** que atenguin les **necessitats d'una economia en transició ecològica i social** basada en les ocupacions verdes i articulant un sistema modular que permeti la **reconversió professional**.

Tenint en compte la profunda divisió horitzontal del mercat de treball i la presència majoritària d'estudiants homes en les branques de Formació Professional més vinculades a l'ocupació verda, s'ha d'articular un **programa nacional** per a tendir a la **paritat de gènere** en aquestes **branques de formació**.

Al mateix temps s'ha de crear un mecanisme de **coordinació** entre les **institucions dedicades a la formació i la capacitació** i els **agents econòmics i socials** implicats amb la finalitat de garantir una visió global de la formació professional. Com a mesura específica, creiem indispensable impulsar, un **Campus nacional de transició ecològica** perquè articuli **noves línies** de formació professional, la formació universitària i **llançadores i incubadores empresarials** en un espai institucional comú sota una lògica de **simbiosi i intermediació**.

Cap a un gran pacte de país pel dret al futur en un planeta amb límits

Necessitem una **nova cultura de l'acord** que ens permeti establir **consensos** per a afrontar transformacions que han de ser planificades a dècades vista. Una transformació de la **rellevància** de la **transició ecològica no pot dur-se a terme eficaçment sense** la capacitat d'arribar a **acords**.

Un **Acord de país basat** en el **diàleg social**; empresaris, administracions, sindicats i societat civil han d'asseure's i acordar les línies mestres **d'una transició ecològica justa**, on beneficis del capital i drets dels treballadors es concertin i es **reparteixin amb equitat** les **càrregues de les transformacions necessàries**. La transició ecològica i digital és la locomotora d'un canvi general del model productiu andorrà i del seu esquema d'inserció internacional.

Per una reforma verda de les nostres institucions

Andorra necessita institucions públiques a l'altura de la crisi climàtica i els reptes de la dècada decisiva. Hem d'iniciar com més aviat millor una sèrie de **processos de reforma institucional i del marc legislatiu** vigent que permetin al nostre país **afrontar de manera àgil i eficaç** els complexos reptes de la **transició ecològica**.

- Aprovació d'una **Llei de la Transició Ecològica** que serveixi de **marc regulador** general per a tot l'ordenament legislatiu, el ja existent o en curs i el que no, que necessita la transició ecològica.
- **Reforma** parcial de **Llei de sostenibilitat de les finances públiques i d'estabilitat pressupostària i fiscal**, mentre s'aprova la Llei de Transició Ecològica per a permetre **superar el llinar de despesa màxima** en inversions per a **actuacions d'eficiència energètica**, en **energies renovables** i altres **inversions estratègiques** per la **transició energètica** i amb retorn energètic-ambiental.
- **Creació d'un Comitè Independent i paritari** format per un equip multidisciplinari amb personal científic, economistes, representants dels agents socials, representants de comunitats en risc, etc. per **assessorar el Govern** i al **Consell General** per portar a terme aquesta **gran transformació**. (Aquest comitè col·laboraria amb altres organitzacions ja previstes en l'ordenament jurídic actual, com la Comissió Nacional de l'Energia i del Canvi Climàtic).
- **Polítiques actives d'habitatge**, promoció d'habitatge públic en lloguer, la rehabilitació energètica d'habitatge i la mobilització d'habitatge buit, fomentant la **construcció amb materials sostenibles**.
- **Constitució a l'altura de l'emergència climàtica**: comissió d'estudi per a actualitzar la Constitució sota un prisma ecològic que reculli els drets de les futures generacions a gaudir-la i l'obligació de preservar-la.
- **Recompondre el pacte generacional** posant en valor als nostres majors. Per la transició que hem de fer han de poder-ne ser un subjecte actiu i no passiu com a **part indispensable de l'èxit col·lectiu**. Alhora són necessàries unes **pensions dignes**, sense que cap d'elles es situï per sota del salari mínim després d'una carrera professional cotitzada la **garantia** de les quals passa, entre altres, per l'increment de la productivitat i les noves oportunitats que genera la transició ecològica. Les **polítiques d'acompanyament a les famílies** i una inversió pública decidida de suport econòmic a les persones són també fonamentals en aquest àmbit al llarg de tota la vida; des de l'**escola bressol pública i gratuïta** per afavorir la natalitat i com a suport a les famílies més joves com **les polítiques d'atenció a les persones en situació de dependència** o que estan malaltes.

En l'apartat macroeconòmic, hem d'anar més enllà del PIB. El PIB és un indicador necessari, però el seu caràcter distorsionador ha quedat en evidència en una situació de crisi climàtica i sanitària que el PIB ni sap mesurar ni ajuda a combatre. Per això proposem una **Reforma Ecològica i Feminista de la comptabilitat nacional** i desplaçar el PIB del centre de gravetat de l'acció econòmica, seguint el camí seguit per països com Nova Zelanda o proposem constituir una Comissió Parlamentària que introdueixi un **índex de benestar** que constituirà el nou concepte-guia de les diverses polítiques públiques per l'Estat Andorrà.

Administració socialment sostenible que lideri la transició ecològica i les polítiques de benestar

L'**administració pública** andorrana ha de **liderar la transició ecològica** i exemplificar amb el seu comportament; per a això, hem de dirigir-nos amb pas ferm cap a una **administració ecològicament sostenible** no sols pel que fa a les **seves polítiques** sinó també a les **seves pràctiques**. Atesa la seva rellevància, la **transformació ecològica de l'administració** suposarà una **potent creació d'ocupació verda** i d'estímul d'una nova política industrial verda al nostre país. A més, encaminar-nos a un model energètic basat en l'**eficiència energètica i l'autoconsum renovable** suposarà un estalvi important de diners públics que compensarà àmpliament la inversió.

Cal comptar amb una nova **lleï de contractació pública** que estableixi una **concepció del valor d'un producte o servei** a comprar com una cosa **no vinculada exclusivament al seu preu** amb mesures com:

- Obligatorietat progressiva d'**inclusió de criteris i clausulat ambientals** en tota la compra pública.
- **Capacitació** del personal tècnic-administratiu especialitzat en compra pública perquè puguin licitar contractes amb **criteris sostenibles i igualitaris**.
- Marc legislatiu i capacitació del personal tècnic-administratiu perquè les **pimes** puguin concórrer als **concursos públics amb criteris de sostenibilitat en igualtat de condicions**.

La **governança** que ve associada amb la **transformació** que proposem del **model econòmic i social** exigeix una acció absolutament **transparent** per part de les administracions per assolir els objectius eficaçment. El paper de la societat civil com a part activa dels canvis que venen requereix que estigui degudament i convenientment **informada** per dur a terme de forma **efectiva** l'important **paper** que els **correspon**. No correspon en un moment transcendent com l'actual que el dret dels ciutadans a la informació sigui objecte de restriccions addicionals a les ja existents per via legislativa.

Atenció a la salut de les persones i creació d'entorns saludables

Un dels aspectes fonamentals que ha de tenir en compte **un país que cuidi** és tenir un model de polítiques de salut amb capacitat per a construir unes condicions de vida i entorns saludables. Amb activitats preventives en el procés assistencial i la **visió integral de les necessitats de la persona** per fer front als grans reptes de les polítiques de salut pública i del sistema sanitari. És a dir, **una visió integral i comunitària de la salut**, que atengui els condicionants socials i que no sigui només l'absència de malalties.

Un país és més socialment sostenible amb un sistema de salut que des del públic **es gestioni amb equitat i eficiència, universal, de qualitat, accessible, equitatiu, amb futur i que incorpori elements de governança institucional clara, participació, transparència i control**. L'**Atenció Primària**, en coordinació amb el sistema de serveis socials, **és fonamental per respondre** a les necessitats de les persones quan la malaltia afecti les seves vides i les dels seus.

Un país inclusiu incorpora de manera essencial i primordial el tractament de les malalties mentals mitjançant una **Estratègia en Salut Mental** per a millorar i reforçar els recursos psicoterapèutics i la inclusió sociolaboral plena, amb garantia als drets humans i la lluita contra l'estigma. S'inclou també **l'atenció integral a la drogodependència** i altres addiccions sense substàncies, així com la potenciació de l'atenció a la **salut mental infantil-juvenil** promovent el reconeixement i la formació d'especialistes multidisciplinaris en aquesta àrea.

Es construeix un país saludable i sostenible incentivant i **facilitant l'accés a l'esport a tots els ciutadans i ciutadanes** mitjançant un **Pla Nacional d'Esport i Salut** que coordini les intervencions públiques en matèria d'activitat física, infraestructures, esport i salut. Desenvolupant **campanyes de conscienciació**, col·laborant amb

els Comuns a **millorar les seves infraestructures esportives**, regulant la situació dels professionals de l'educació física, fomentant l'activitat física com un servei més del Sistema Nacional de Salut, etcètera.

Així mateix, la **convivència amb mascotes** és una font de benestar per a moltes persones i famílies i s'ha de considerar i de regular com a un fet positiu en la nostra societat. Per tant, cal **evitar mesures** que sembla a vegades que tendeixen a **assenyalar i criminalitzar aquelles persones que conviuen amb ells** i, fins i tot, els mateixos animals.

Per un full de ruta cap a la industrialització verda

Proposem un pla de **grans línies d'inversió publicoprivada**, per a facilitar l'adequada assignació de capital en tots aquells sectors industrials que suposin el nucli de l'aposta diferencial i competitiva de la **indústria andorrana del futur**, entre altres, les següents:

- Impuls industrial de les **energies renovables**.
- Impuls de l'**economia circular**.
- Aposta nacional per les infraestructures de recuperació de materials crítics.
- Impuls de la **bioconstrucció**.
- Impuls de la **mobilitat sostenible**.
- Impuls de la **agroecologia**, la **eco-ramaderia** i el sector **forestal**.
- Impuls de l'**ecoturisme**.
- Impuls de mesures d'**eficiència energètica**.

Per una fiscalitat verda, justa i eficaç

La **creació de nous llocs de treball verd** (fins a un total de 3.500 en 10 anys), la **reconversió** i la **requalificació** de molts altres, les noves oportunitats i **nous jaciments de negoci**, el **major valor afegit** en els altres sectors i les palanques de creació de riquesa vinculades a la **transició energètica** representen un **increment** de les **cotitzacions** socials i de la **recaptació d'impostos** tants directes com indirectes.

L'objectiu de la fiscalitat verda ha de ser **incentivar canvis de comportament dels actors socials** (individus o empreses) en un sentit de major sostenibilitat seguint la màxima que "qui contamina paga". Per a això és imprescindible que existeixin **alternatives d'ús més sostenibles**, ja que en cas contrari només tindrien un afany recaptatori amagat darrere una suposada intencionalitat verda.

Els impostos verds han de ser **eficaços i emmarcar-se dins d'una fiscalitat general més justa**, on es redueixen els impostos a les activitats i comportaments més sostenibles i s'augmenten a aquells que més contaminen (introduint mecanisme que impedeixen que es converteixin en instruments que perjudiquin els que menys tenen):

- Incentius fiscals a la **rehabilitació energètica sostenible** (comptabilitzant amb el programa Renova).
- Taxa al plàstic.
- Exempcions fiscals a les **energies renovables**.
- Millora del **caràcter mediambiental de l'impost de matriculació i de l'impost sobre vehicles**.
- **Marc fiscal modern i homologable** que ens permeti afrontar amb solvència els futurs i presents debats fiscals a nivell internacional i generant seguretat jurídica per als inversors.
- **Bonificacions de l'IGI en materials** de construcció amb **segell ecològic**.
- Garantir la part de **component ecològic** a la **nova taxa turística** que Govern vol introduir.
- Impuls del **mecenatge i patrocini esportiu** per afavorir la **pràctica generalitzada de l'esport**.

- Impuls del **mecenatge i el patrocini cultural**, com a principal contribució de la iniciativa privada a la cultura.

En paral·lel al desenvolupament de l'**Estratègia Nacional d'Eco-etiquetatge**, bonificacions i desgravacions graduades en diferents impostos en relació amb les obres necessàries per aconseguir la millora en la certificació energètica dels edificis:

- Bonificacions fiscals per a les construccions de consum zero o molt reduït.
- Establir una línia d'ajudes i de microcrèdits per a subvencionar instal·lacions d'energia fotovoltaica.
- Adaptar el pla Renova als canvis i reptes que suposa la transició ecològica.

Per una Andorra circular

L'economia circular és ja una exigència europea que marca objectius vinculants per als Estats membres de la Unió Europea molt nítids (Paquet d'Economia Circular 2019-2040) i un imperatiu de la transició ecològica. Els nostres sistemes econòmics **han d'imitar a la naturalesa** i cada residu ha de convertir-se en el recurs d'un altre procés productiu tancant els cicles materials.

Per això, és necessària una **aposta contundent i coordinada** a través d'una **Estratègia integral d'economia circular**, Consolidant progressivament un **sistema productiu d'aplicació efectivament la jerarquia de residus** que faciliti la reutilització, i el reciclatge de components i materials, reduint la incineració a la mínima expressió. Al nostre parer, manquen altres "R" per aconseguir la sostenibilitat global del nostre planeta. El dogma actual oblida altres activitats prèvies a la producció i que també comencen per "R" com ara **Repensar, reavaluar, refusar, reparar, redistribuir**, etcètera.

Aquest procés de transformació tindrà a més un important impacte en la **generació d'ocupació verda**. De manera més concreta, l'**Estratègia Nacional "Una Andorra circular"** podria desenvolupar les següents línies d'acció:

- Elaborar un nou **Pla Nacional de Residus adaptat** als reptes que suposa la **transició ecològica**.
- **Residu Zero** al 2030.
- Aplicació de la proposta 25 de l'Acord de reconeixement de la crisi climàtica i de declaració de l'estat d'emergència climàtica i ecològica, promovent **polítiques de reciclatge que incentivin el reciclatge total dels residus** que es produeixen al país i aplicant les conclusions de l'estudi sobre la viabilitat de reduir la incineració de residus a Andorra.
- Apostar per un **model de cogeneració** que no es basi en la incineració de residus i en les energies fòssils.
- Programa nacional de **compostatge**.
- **Separació** de residus tèxtils.
- Nou paradigma en la **gestió d'envasos**: el Sistema de Dipòsit Devolució i Retorn. Impulsar un nou sistema de gestió en envasos a partir de la progressiva implementació, en coordinació amb els Comuns, de Sistemes de **Devolució, Dipòsit i Retorn** imperant en països com Alemanya o Suècia.
- Foment de la **Reparació**.
- **Formació professional** en reparació.
- **Impuls comercial** a la reparació.
- Guerra al **plàstic** i altres productes contaminants.
- Regulació contra el **malbaratament alimentari**.

Els salts qualitatius que necessitem en matèria **d'ecoeficiència** en els processos industrials vindran de la mà de les **TIC aplicades amb enfocament ecològic**. L'economia de la dada permet introduir mecanismes d'incentius i de penalitzacions l'hora de promoure els canvis d'hàbits; si el desenvolupament de les TIC no va lligat a un avenç

substancial en matèria d'economia circular, les primeres no seran sostenibles. Per això hem d'**unir**, les **polítiques públiques intel·ligents i innovadores**, la **transició ecològica** i la **digitalització**.

Per una Andorra amb un turisme sostenible

Andorra necessita una **Estratègia Nacional de Turisme Sostenible**. El model turístic que els socialdemòcrates proposem **ha d'estar consensuat** amb tots els sectors econòmics del país i dins d'un gran acord. Pels socialdemòcrates, **aquest acord hauria de tenir quatre punts**:

1. **Augmentar** la qualitat de l'oferta turística.
2. **Allargar** la temporada.
3. Contribuir a la **diversificació turística**.
4. **Analitzar** la **pressió** que exerceix la població turística sobre les nostres infraestructures en recursos hídrics i naturals així com la mateixa fisonomia de les nostres **muntanyes** per tal de **preservar-les**.

En resum, apostem per un turisme de més **qualitat**, de més **oferta** i molt més **sostenible**:

- **Pla de creixement sostenible** i de transició.
- Potenciar els **centres d'estudis turístics** i **clústers**.
- Pla de **desenvolupament tecnològic**; plataformes segures de seguiment i gestió dels turistes i visitants
- Incentius per la **innovació i modernització del comerç**; comerç més sostenible, millora energètica, reducció de la contaminació, gestió dels residus i accessibilitat.
- “E-commerce”.
- Cooperació i associacionisme entre comerciants.
- Desenvolupament del **turisme rural, l'ecoturisme i l'allotjament rural**.
- El turisme com a sector ecològicament vulnerable; accessos i mobilitat.

Per una Andorra amb mobilitat sostenible

Una mobilitat sostenible demana **garantir el dret a la mobilitat interna i externa** alhora que es transforma l'actual estructura de transports i hàbits de transport dins del país cap a la transició ecològica per mitjà de:

- Pla d'Ajudes a l'**electrificació de les flotes** de l'administració pública, d'empreses i autònoms.
- Adaptació del **pla Engega** als **canvis i reptes** que suposa la **transició ecològica**.
- Garantia de **qualitat del servei de transport públic** mitjançant una major inversió pública i control del sistema de concessions.
- Nous **sistemes de transport col·lectius diversificats** que millorin la mobilitat interna, diversifiquin l'actual oferta i es basin en la qualitat del servei.
- **Pla de Mobilitat Nacional** basat en la sostenibilitat integrant les estratègies de mobilitat pública i privada ja en marxa.
- **Aposta nacional pel ferrocarril**: Aposta decidida pel ferrocarril com el transport col·lectiu del futur per arribar a Andorra, aprofitant els plans ja existents i la candidatura als jocs olímpics al Pirineu català i aragonès per fer arribar trens amb elevades freqüències a Andorra.

Per una Andorra innovadora

La transició ecològica necessita un fort impuls per a desenvolupar en les pròximes dècades **tecnologies que la facilitin** o que substituïxin alguna de les quals tenim ara. Per això, és necessari impulsar específicament **línies de recerca en sectors clau** per a la transició ecològica i l'adaptació al canvi climàtic. És en aquest sentit que proposem la creació d'un **Centre nacional de recerca** al nostre país. La transició ecològica obre una finestra d'oportunitat

perquè la I+D i la IT destinada a donar solucions a l'emergència climàtica i sigui el motor que ens enganxi als països més avançats.

- Un acord de país per a aconseguir l'**1,5% del PIB**.
- Fer **costat a les empreses i autònoms** a realitzar inversió en I+D.
- Incrementar dràsticament els **recursos en la I+D** en els sectors estratègics des del punt de vista de la transició ecològica i l'adaptació al canvi climàtic.
- Foment de la I+D en **ecoinnovació**:
  - Tecnologies d'emmagatzematge, nous materials per a construcció sostenible.
  - **Innovacions en matèria d'ecodisseny**, estandardització ecològica, allargament de la vida útil dels productes i foment de la seva reparació.
  - Programa d'impuls de "**Start-ups ecolabs**".
- Adhesió al tractat del **Conveni Europeu sobre Biomedicina i Drets Humans del Consell d'Europa**, Conveni d'Oviedo, i als seus protocols addicionals sobre Clonatge Reproductiu i sobre Recerca Biomèdica.

Cultura

La cultura constitueix un **pilar indiscutible del sistema de drets**, benestar comú i és element clau en la transició cap a un model productiu basat en la innovació i la creativitat. Garantir-ne l'accés, la participació cultural i que el treball cultural no sigui sinònim de precarietat i incertesa, **han de ser objectius i un compromís de país**.

El paper central de la cultura demana d'una **regulació legislativa per la promoció i foment** com a eina central per a enfortir els sistemes de governança cultural, tant públics com privats, **amb els objectius de la salvaguarda del patrimoni cultural, dotant les infraestructures culturals necessàries, de la creació artística i cultural, dels intercanvis culturals i de la promoció exterior dels nostres creadors i patrimoni, en el reforç de la cohesió i la diversitat cultural d'Andorra, en la promoció d'una oferta cultural variada i de qualitat, en la creació de les condicions favorables per als artistes i treballadors de la cultura i per a les institucions culturals i finalment en promoure l'accés de la població a la cultura i en la creació de públics.**

- Increment del pressupost de cultura fins que suposi el **2% del pressupost total del Govern**.
- A partir de regulació de l'Estatut de l'Artista **definir una proposta de millora de la situació laboral** dels treballadors i de les treballadores de la cultura.

Conclusió

Ha arribat el moment d'una **aposta definitiva**: és hora de reformes ambicioses, de gran abast, que seran estudiades en els llibres d'història, i que canviaran radicalment la nostra economia, les nostres formes de vida i la manera de relacionar-nos amb el planeta. Ja **no es pot esperar, no queda temps**. Tot el temps que perdem, i tot l'**esforç que regategem**, es **girarà contra els i les andorranes que avui estan naixent**, i que seran protagonistes del segle XXI en un món més càlid i per tant més difícil.

Ens hauria agradat escoltar ahir els plantejaments que avui proposem; però, i això és el que realment importa als ciutadans del nostre país, com sempre els hem dit – i, sempre ha estat un oferiment sincer-, **ens volem assegurar** amb tots vostès per perquè el conjunt de **reformes estructurals** que avui hem plantejat els socialdemòcrates puguin ser **tingudes en compte** en el **pròxim any i mig de legislatura**.

Moltes gràcies.